

*Aeneas žádá, aby směl vstoupit do podsvětí
k otci Anchísovi * Podmínky vstupu: pohřeb
Misénův a zlatá větévka*

Když již pohasl vznět, když umkla třestící ústa,
Aeneas, chrabřý rek, k ní promluví: „Nemohu, panno,
představou nových pohrom, i nezvyklých, překvapen

býti:
dřív jsem už uvážil všecko a ve své si představil duši.
Ještě jen jedno bych chtěl: když tady má podsvětní

vladař
bránu, kde v jezero temné se Acherón z podsvětí vlévá,
dovol, ať před zrak a tvář smím vstoupit drahému otci!
Ukaž mi, prosím, cestu a otevř posvátnou bránu!

Jej jsem z plamenných žárů a z tisíců metaných kopí
zachránil na těchto plecích a ze středu nepřátel vyrval,
on mi pak na mých cestách byl průvodcem po širých
mořích,

veškeré nebeské hrůzy i mořské snášeje se mnou,
vetchý, nad své síly i nad úděl pozdního stáří.

Sám mne i prosil i velel, bych přišel ke tvému prahu
s prosbou a vyhledal tebe: Ó slituj se, milostná, prosím,
nad otcem spolu i synem — vždyť můžeš všecko mi splnit:
nadarmo Avernských hájů ti Hekaté nedala správu!

Orfeus jestliže směl kdys přivolat duši své ženy,
důvěru v zvučné struny a v thráckou citheru máje,
mohl-li střídavou smrtí rek Pollux vykoupit bratra,
pořád tam chodě i nazpět — nač o velkém Théseu mluvit,
nač též o Herkulovi? — i já jsem z velkého Iova.“

Takto ji Aeneas prosil a rukou se oltáře držel,
když vtom věstkyně dí: „Ó z božské zrozený krve
Trójane, Anchísův synu, je snadný v podsvětí sestup:
černá Ditova brána je dokořán ve dne i v noci,

avšak vrátit se nazpět a vystoupit nahoru na vzduch,
to je práce a trud! — Jen několik reků to svedlo,
jež měl Iuppiter v lásce neb zářná je vynesla chrabrost
k nebesům — synové boží.

Jsou velké lesy tam v cestě,
Kókýtos, tekoucí zvolna, je obtéká obloukem
chmurným.

Jestli však ve své hrudi máš takovou horoucí touhu
dvakrát přeplouti Styx, chtít dvakrát podsvětí spatřit
temné a šílenou práci tě láká na sebe vzítí —
poslyš, co nutno je dřív: je ukryta na stromě stinném
haluz, jež tuhý stonek a veškeré listí má zlaté,
podsvětní Iunoně svatá — je lesem rozsáhlým kryta
výkol a kotliny temné svým stínem zcela ji halí.

Není však nikomu dáno, by vstoupil do temnot
zemských,
leč by utrl snítku, jež zlatým listím se třpytí:
sličná Persefoneia tu haluz si určila darem.

Jestli kdo utrhne jednu, tu ihned vyrostě jiná,
zlatá a dostane listí, jež stejným kovem se leskne.

Proto ji vysoko hledej a vyhlížej! — Až ji pak najdeš,
rukou ji utrhni řádně a sama se snadno ti poddá,
jestliže volá tě los — však jinak ji nezmůže žádná
síla, ni tvrdý nůž ji nemůže ze stromu vytnout.

Mimoto přítele tvého ti leží tu bezduché tělo —
běda! ty o ničem nevíš! — a nákazou loďstvo ti třísni,
zatímco věštby se tážeš a u mého prahu tu meškáš.

Dříve jej v hrob, jak slušno, dej uložit, mohylou
přikryj,
černé přiveď pak ovce — tu očistu vykonej nejdřív!
Tak jen styžské háje a království, neschůdné živým,
spatříš.“

Domluví kněžka a umlkne, uzavře ústa.

Rek pak s truchlivou tváří dál na zem zahloubán
hledí,
odchází z oné sluje a starostliv přemítá v myslí
záhadný výsledek rad.

Jej provází Achátés věrný,
stejnými starostmi tísněn, a ztěžka kupředu kráčí.

Mnoho se o tom radí a různým hovorem luští,
kterého mrtvého druha a které mrtvoly pohřeb
věštkyně na myslí má — vtom nablízku Míséna spatří
ležet na suchém břehu.

Byl zhuben nehodnou smrtí
Mísénos, Aiolův syn, jenž uměl nad jiné lidi
polnicí volat mužstvo a tím je vzněcovat k bitvě.

Hektora, velkého reka, byl průvodcem, po jeho boku
chodíval v boj, jak v zápase rek, tak v troubení mistr.

Když pak udatný Hektór byl Achillem života zbaven,
k Aeneu dardanskému se hrdina nad jiné statný
připojil za druha v bojích — a nezvolil horšího reka.

Tehdy však odvahu měl — ten bláhovec! — nad
mořskou plání
zadout na dutou škebli a zvát tak k zápasu bohy.
Trítón, žárlivý naň, jej vyčíhal — máme-li věřit —,
uprostřed mořských skal jej potopil v pěnlivé vlny.

Proto pak každý druh proň kvílil hlasitým nářkem,
zbožný však Aeneas zvlášť.

Pak bez dlení Sibyllin rozkaz
s pláčem plní spěšně a nosí stromové kmeny,
stavějí hranici k pohřbu a o závod k nebi ji tyčí.

Kráčejí v staletý hvozď, jenž šelmám je vysokým
sídlem.

Duní dubový kmen, jak sekyry do něho buší,
padají jasany, smrky a tvrdé dřevo se štípe
klínem — z vrchů hor jsou váleny mohutné habry.

Při tak velikém díle je ovšem Aeneas první,
pobádá druhy své k práci a tentýž nástroj si bere.
Potom však v truchlivém srdci sám u sebe přemítat
začal,

zíraje na velký les, a bezděky takto se modlil:
„Kdyby na stromě teď se nám zjevila větvěnka zlatá
v tomhle velikém lese! — vždyť o tobě všecko až příliš,
příliš pravdivě řekla, ó Míséne, věštkyně kúmská.“

Sotvaže dokončil řeč, vtom pojednou holubů párek
snesl se z výšin nebes a rekovi před oči přímo
na zem v zelené trávě si usedl.

Hrdina silný
poznal matčiny ptáky a takto se radostně modlil:
„Jestliže možno tam jít, ó veďte mě, letíce vzduchem,
naznačte do lesa směr, kde vzácná větvěnka stíní
úrodnou lesní půdu, ó nechtěj mě, nebeská matko,
opouštět v rozpacích mých!“

Pak zastavil kroky
a zkoumal,
jaké mu znamení dají a kam svým zamíří letem.

Zobou pokrm v chůzi, jen tolik poletujíce,
co by je ten, jenž pozadu šel, moh zdaleka vidět.

Když pak až k Avernskému se dostali dusnému jícnu,
zvedli se do výše rychle a čistým prolétli vzduchem,
na strom lupenů dvojích a na místo hledané sedli.

Odlišný bleskot zlata se zaleskl větvemi stromů.

Nejinak za zimních mrazů se občas po lesích jmelí
zelená čerstvým listím, jež nevzrostlo ze svého stromu,
kolem pak útlého kmene mu žlutavé bobulky rostou;
takovým na stinném dubě se jevil výhonek zlatý,
podobně mírným větrem se tetelil kovový lupen.

K útěše pohromy své však tato si pamatuj slova:
sousední po městech lid, jenž daleko široko bydlí,
dohnán úkazy z nebes, tvým kostem prokáže poctu:
zřídí ti velkou hrobku a bude ti oběti vzdávat.
Na věky věků to místo se po tobě nazývat bude.“
Smutek věštbou touto se utišil; ubohý zahnal
ze srdce truchlivý bol — má radost z názvu té země.

Charón převezé Aenea přes řeku Styx

Jdou tedy dál svou cestou a znenáhla k řece se blíží.
Jakmile lodník Charón je zahlédl ze styžských proudů,
kterak ztichlým hájem své kročeje ke břehu řídí,
prvým se rozkřikne z dálky a přímo se oboří na ně:
„Kdokoli tys, jenž se zbraní v ruce jdeš k našim zde
řekám,
řekni mi — odtamtud už — proč přicházíš? Zastav své
kroky!

Stínů místo tu jest, říš ospalé noci a spánku!
Nelze přec živá těla tu převážet v podsvětním člunu!
Však pykal jsem těžce, když vzal jsem Herkula na loď,
který mi sem kdys přišel — pak Thésea, Peirithoa,
ač byli synové bohů a nezdolní velikou silou.
Hlídače podsvětního nám onen mohutnou rukou
u trůnu králova spoutal a odvedl poděšeného,
tito pak zkoušeli drze i královnu Ditovi odvést.“

Na to zas Foibova věštka mu odpoví stručnými slovy:
„Není z takových nástrah tu obavy — neboj se, neboj!
Násilím nehrozí zbraň, nechť pro nás věčně si štěká
hrozný hlídač v sluji a straší beztělé stíny,
rovněž i cudná choť nechť hoví si v strýcově domě!
Aeneas, trójský rek, svou zbraní i zbožností slavný,
v hluboké podsvětní stíny chce vejít ke svému otci.

Když však ta synovská láska ti není docela ničím,
tuhletu sněť — a vytáhne sněť, co chovala v šatě —
znáš?“ — Hned klidní se hněv, hruď vzkypělá rázem se
tiší.

Nemluví dál — ten vzácný dar v něm probudí úžas:
snítka, jak žádá osud — tu neviděl po dlouhou dobu,
otočí tmavý člun, s nímž rychle se ku břehu blíží.
Z loďky pak vyhnal duše, jež seděly na dlouhých
lávkách,

vyprázdnil lodní chodby a hned pak do lodi přijal
Aenea obrovského — i zapraští sešitá loďka
tíhou a hojný kal tam vniká otvory stěhů. —

Konečně úrazu prosté hned za vodou, reka i kněžku,
vyloží v ohyzném blátě a v rákosí šedavé barvy.

Kerberos

Kerberos, obrovský pes, v těch místech z trojitě tlamy
štěká, v protější sluji je rozložen — náramné zvíře.

Jakmile spatří kněžka, že krk se mu hady už ježí,
z medu a kouzelné mouky mu koláč uspávající
hodí — on hltany tři hned rozevře, zuřivý hladem,
popadne hozený koláč a protáhne nesmírná záda,
potom si na zem lehne a v celé se rozloží sluji.

Nyní, když uspán je pes, je volný rekovi přístup:
na břeh vystoupí z vod, jež nazpět přeplouti nelze.

*Nemluvnata, nespravedlivě odsouzení, sebevrazi,
soudce Mínós*

Hned pak dětský pláč je slyšeti, hlasitý
nářek:
duše to nemluvnátek jsou plačící — na prahu žití

černý zhoubný den jim sladký odepřel život,
urvav je od prsů matky a smrtí je zahalil trpkou.

Vedle je lid, jež křivý soud kdys potrestal smrtí —
bez soudců volených losem však není místo jim dáno.
Losuje předseda Mínós a potom svolává k sobě
duši mlčících schůzi a zkoumá život a viny.

V sousedství smutný lid je umístěn, který si vlastní
rukou udělal smrt; byť bez viny, v nenávisť pojal
světlo a nechtěl už žít.

Jak rádi by v hořejším vzduchu
chtěli teď trpět bídu a tvrdou robotu snášet!
Brání však božský zákon a odporná řeka je váže,
smutná, a vězní je Styx, jež devíti rameny teče.

Pole smutku • Nešťastní milenci • Dídó

Potom, nablízku odtud, se rozkládá na všechny strany
širé „Smutné pole“, jak kraj ten nazýván bývá.

Ty, co ukrutná láska neb strašné souchotě sklály,
kryjí teď tajné stezky a halí myrtové háje
vůkol a trýzeň lásky i po smrti ještě je týrá.

Vidí tu Prokridu, Faidru a truchlivou Erifýlu,
na níž rány je zřít, jež syn jí zasadil krutý,
Euadnu, Pásifau a s nimi i Láodameji.

Také Kainis tu jest, kdys jinoch, nyní však žena,
neboť v dřívější tvar zas osudem vrácena byla.

Těž tam tyrská Dídó, již čerstvá zhyzdila rána,
bloudí velkým lesem.

Ji trójský hrdina spatřil,
stanul poblíže ní, když v temném stínu ji poznal,
nejasně — jako as muž, když nový nastává měsíc,
vidí neb myslí, že vidí, jak mračnem prokmitá luna.

Vyroní z očí slzy a s něžnou mluví k ní láskou:
„Dídóno, nešťastná ženo, tož přec jen došla mi pravá
zpráva, že stihla tě smrt, žeš mečem skončila život.

Vinen jsem já tvou smrtí? Ó při hvězdách, nebeských
bozích
přisahám, jestliže je těž v podsvětí záruka přísah,
vskutku jsem od břehů tvých, ó královno, odcházet
nerad!

Mne však božský rozkaz, jenž nutí i tady mě chodit
po místech drsných plísni a v hluboké noci a stínu,
mocí dohnal k tomu — a také jsem nemohl tušit,
že bych ti odchodem svým tak velkou způsobil bolest.
Počkej a pohledu mému se nechtěj vyhýbat dále!
Prcháš? Komu? Vždyť naposled již smím hovořit s tebou.“

Takto se Aeneas snažil, by hněvivou, hledící chmurně
ženu konejšil slovy — a přitom pohnutím slzel.

Ona však odvrátí oči a hledí upřeně na zem.
Ani když zaváděl hovor, se královně nehnuly tváře,
jako by z mramoru skála neb tvrdá stála tam žula.
Potom se konečně vzchopí a s hněvem nazpátek prchá
do háje, kde byl stín. Tam Sychaeus, dřívější manžel,
stejnou snáší trýzeň a stejnou ji miluje láskou...

Je i sám Aeneas vzrušen tím jejím osudem krutým,
dlouho se za ní dívá a slzí s bolestí v srdci.

Válečníci • Déifobos

Určenou cestou jde dál, až na pole poslední přišli,
na němž, ležícím zvláště, jsou válkou proslulí reci.
Tam jej potká Týdeus a chrabří Parthenopaeus,
válečník slavný zbraní, a bledý Adrástův obraz.

Jsou tu i Trójané padlí, jichž na zemi želeli nejvíc.
Když se tak na ně dívá, jak v dlouhém pořadí stojí,

Dávný Teukrův rod má sídlo zde, potomstvo vzácné,
rekové chrabrého ducha, co v lepších se zrodili dobách:
Assarakos a Íloss a Dardanos, stavitel Tróje.

Zdálky se diví zbraním a jejich povozům prázdným,
oštěpy vbodnuté v zem jsou vztyčeny, bez uzdy koně
volně se pasou v trávě. — A kterou mívali živí
zálibu v zbraních a vozech a v pěstění nádherných koní,
takovou mají i teď, když v zem jsou pohřbena těla.

Hle, vtom spatřují lid, jak hoduje vpravo i vlevo
v trávě a Foibův zpěv tam ve sboru vesele pje
ve stínu vavřínů vonných, z jichž hájí odshora dolů
mohutný Eridanus se proudem po lese valí.

Tady je lid, jenž pro svou vlast byl ranami poset,
kdo byli bez hříchu z kněží, když bývali naživu ještě,
kdo byli zbožní pěvci a zpívali důstojně Foibu
nebo kdo uměním svým, jež vymyslel, zušlechtil lidstvo
nebo kdo dobrým skutkem si u jiných památku zjednal —
skráň tam každému z nich je věnována bělostným vínkem.

Těch, kdož dokola stáli, se zeptá Sibylla takto,
avšak Músáia zvlášť, jenž vprostřed hustého davu
vynikal výškou ramen, a všichni naň hleděli s úctou:
„Řekněte, blahé duše, zvlášť ty však, výborný pěvče,
v kterém je Anchísés místě a okrsku? Za ním jsme totiž
do sídel podsvětních přišli a přepluli mohutné řeky!“

Hérós stručnou řečí jí pravil v odpověď toto:
„Žádných vlastních sídel tu nemáme — naším je sídlem
háj neb kyprý břeh neb vláhou živená louka,
vy však, když taková touha vás v srdcích dohání k tomu,
tento jen přejděte vrch, já k schůdné vás dovedu cestě.“

Řekl a kráčel napřed a ukázal z vrcholu chlumu
krásnou zářící pláň. Pak sestoupli z temene dolů.
Otce tu Anchísa zhlédli, jak v hlubokém zeleném dole
horlivě prohlíží duše, jež na svět měly se vrátit,
přemítá o nich právě a opět si uvádí v paměť
množství potomků svých, zvlášť milé některé vnuky,
jejich života cíl, jich příhody, mravy i skutky.

Jakmile Aenea spatřil, jak luhem mu naproti kvapí,
ihned k synovi svému pln radosti rozepjal ruce,
slzy mu vytryskly z očí a z hrdla mu vyhrkla slova:
„Přišel jsi přec, můj synu, tvá věrnost, jak jsem to
čekal,
přemohla obtížný příchod, je přáno mi ve tvář ti hledět,
známý hlas tvůj slyšet a také mluvit k tobě.
Vždy jsem to tušil v duchu a věřil, že se to stane,
často jsem hodiny čítal — a nebyl jsem v naději
zklamán.“

Kolik zemí a moří jsi proplul, než tě zas vidím,
v kolik hrozcích pohrom byls uvržen, milý můj synu! —
Jak jsem se Libye bával, že nějak ti na škodu
bude!“

Onen mu dí: „Ó otče, mně často se zjevil tvůj smutný
obraz a vždycky mě nutil, bych přišel do těchto sídel.
Na vlnách Tyrhénských vod mám koráby.“

Ruku si
stisknout
dej, můj milý otče, a neprchej z objetí mého!“ —
Mluvil a proudem slz svůj obličej zároveň skrápěl.
Třikrát učinil pokus, by kolem krku jej objal,
třikrát uchopený marně mu z rukou unikl přízrak
podobný prchavým snům neb lehkým vzduchovým
vánkům.